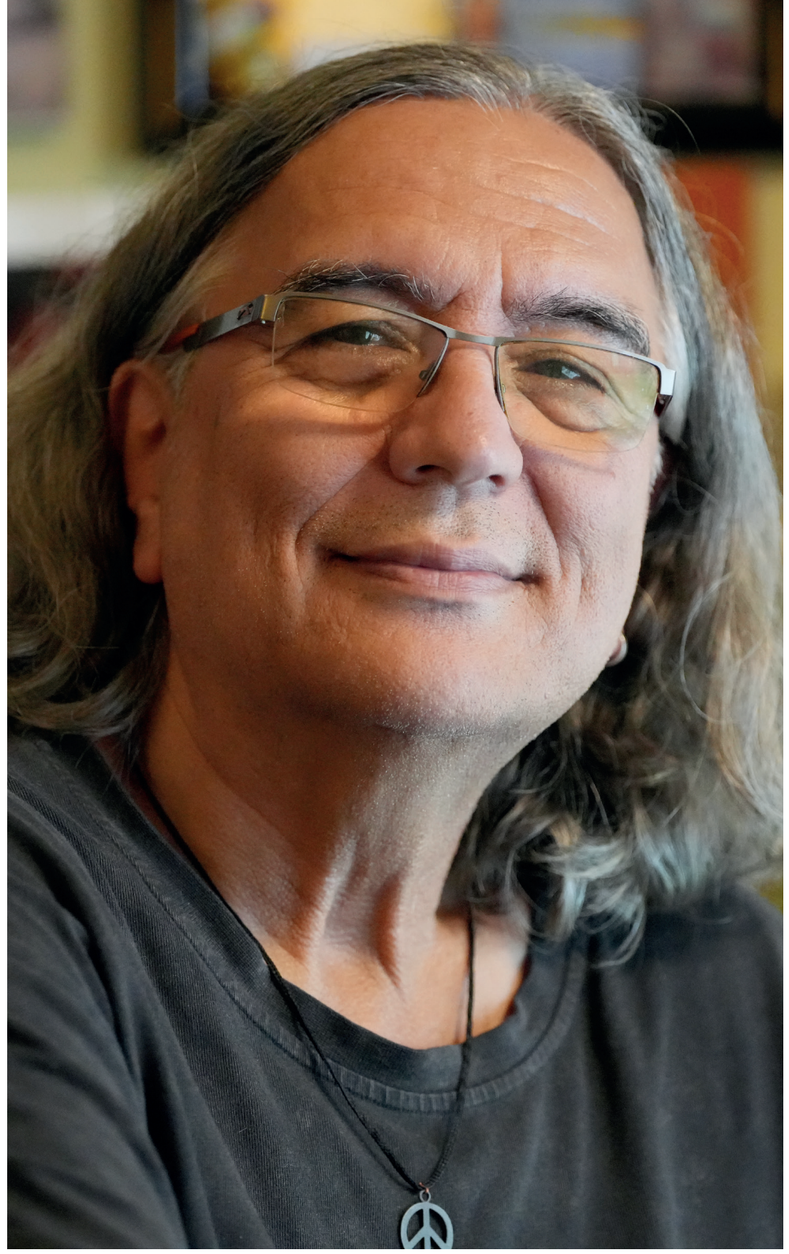

İstanbullu Don Kişot!

- Erdoğan abi seninle çok uzun yıllara dayanan bir merhabamız var. Bayağı oldu. Yirmi küsur seneden fazla oldu. Son Don Kişot'u çıkartırken görüşmüştük. O zaman bir röportajımız yayınlanmıştı bizimo zamanki dergimiz Platform'da. Şimdi yine bir röportajdayız.

Erdoğan Karayel: O zaman Mannheim'da görüşmüştük. Hatta o çektiğin fotoğrafla da, 25 yıl sonra ben bir kıyaslama yapmıştım bugüne, geçen yıl. Arada bir 24 yıl... Bayağı oldu.

- Erdoğan abi, sizi bir tanıyalım. Sizi tanıyan tanıyor ama özellikle bu taraftaki gençler maalesef çok fazla tanımıyorlar veya kültüre sanata karşı çok fazla ilgi olmadığı için yeterince tanımıyorlar diyelim. Erdoğan Karayel kimdir? Ne yapmıştır? Nasıl Almanya'ya gelmiştir? Bize şöyle kısaca bir anlatabilir misiniz?

Erdoğan Karayel: Kısaca derken kaç dakika? Süreniz var. Sıkmayalım özellikle gençleri ama, ya şimdi derler zaten klasik bir tekerleme vardır. Herkesin hayatı roman, herkesin hayatı film. Benim de öyle. Ama tabii siz 50'sine yakın bir yaşta kalkıp Türkiye'den Almanya'ya göçe karar veriyorsanız, kafaya koyuyorsanız bu çok ciddi, travmatik bir durumdur. Onu ben kendime bile açıklayamadım. Çünkü Türkiye'de çok iyi bir işimiz var. Reklam sektöründe tanınmış bir grafiker siniz. İşte en büyük üç ajansla çalışmışım. Birden aklına esiyor. Tam bir Don Kişot'ça karar veriyorsun. Aynen Don Kişot gibi yel değirmenleriyle savaşmaya ben Almanya'ya gidiyorum.

Çizgiyle Konuşma Sanatı ve İlk Yıllar

Erdoğan Karayel: Yani ilk şey böyle 94'te benim aklıma geldi. Ama ondan önce, 86'da Duisburg'da düzenlenen *"Yaban Elde Çalışanlar"* diye bir uluslararası karikatür yarışması vardı ve orada ben bir ödül aldım. O ödülü alan karikatür meşhur *"Deutsch-Land"* karikatürü. O karikatür, Almanya'da coğrafya kitaplarında da yer alan bir karikatürdü.

Ya ama en başa döneceksek, 5-6 yaşında çizmeye başladım herhalde. İstanbul, Gaziosmanpaşa'da, kiracı olarak oturduğumuz evde, kağıt kalem bulamıyorduk o zaman. Duvarlara da çizmiştim. Ev sahibi, *"Cica Anne,"* derdi, o da anneme *"Oğluna söyle kağıda çizsin, duvarları niye kirletiyor?"* demişti. 10-11 yaşlarındayken *"Yedi Cüce Uzaylı"* diye bir çizgi roman yaptım kendimce, 6-7 sayfaydı. Yani 6-7 yaşından başlayıp 60 küsur yıldır çiziyorum.

İçine kapanık çocukluk

Ben biraz içe kapanık bir çocuk olarak büyüdüm. Eğer içe kapanıyorsan, kendini keşfediyorsun ve dışa vuramıyorsan, bağırmak, çağırmak, kendini ispat etmek için bir şeyler yapmak zorundasın. Onu yapamıyorsan çizgiye başvuruyorsun. Çocuklara karikatürü tanıtırken de, karikatürün *"çizgiyle konuşma sanatı"* olduğunu söylerim.

- Sanatçılarda böyle bir yaşanmışlık var, değil mi? Genel olarak? Vardır içe kapanıklık, karamsarlık.

Erdoğan Karayel: Evet. Güzel Sanatlar Akademisi, resimden grafik bölümünü bitirdim. Grafikerlik asıl mesleğim, karikatür ise onu tamamlayıcısı. Reklam sektöründe yaklaşık 20 yıl çalıştım, bir yandan grafikerlik yaparken bir yandan da dışarıdan *"storyboard"* dediğimiz *(filmlerin çekilmeden önceki çizgisel anlatımları)* çiziyordum.

Gırgır Yılları ve Sanat Eğitimi

Erdoğan Karayel: Ben biliyorsun Gırgır'la başladım. Oğuz Aral rahmetli ustam. Sene 76-77. Çizgi film yapıyorduk, Oğuz Abi'ye gidip gelince, Gırgır'a başladım. İlk karikatürümü Oğuz Aral 3 ayda yayınladı. İlk ay baktı, *"Bu olmamış"* dedi, ikinci ay *"Bu da olmamış"* dedi. Üçüncü ayın sonunda kabul etti. İyi ki de yapmış. Benim 3 ayda geldiğim noktayı gördü ve benim şevkimi artırmak için öyle yaptı.

-Bunca yıl geçti aradan. Şimdi mesela Oğuz Aral'ın size haksızlık yaptığını düşünüyor musunuz? Bir iki karikatür için?

Erdoğan Karayel: Kesinlikle düşünmüyorum. İyi ki yapmış. İyi ki yapmış.

"Çiçeği Burnunda" sayfalarında bir yıl kadar devam ettikten sonra iç sayfalara geçmek gerekiyordu. Baktım dergidekiler hep aynı amana kanunlu tipi çiziyor, ben kendim bulmalıyım kendi çizgimi dedim, kimseyi taklit etmemeliyim. Tak, kestim *"Çiçeği Burnunda"*yı ve Çarşaf dergisine geçtim.

- Bu kadar büyük bir talebin olmasını neye bağlıyorsunuz? Yani politik bir zemini var mıydı?

Erdoğan Karayel: Politik zemini de var, toplumsal bir mizah kültürümüzün olmasına da. Karikatürün işlevsel olarak özelliği muhalif olması, sistemi eleştirmesi. O toplumun öfkesini, dertlerini, sıkıntılarını, sorunlarını da yansıtan bir sanat dalı olması devlet otoritesinin de tepkisini getiriyor. Diojen'den günümüze kadar bu mizah dergileri hep baskı görmüş, kapatılmış, bir daha çıkarılmış. Gırgır da 12 Eylül 80 darbesinde kapatıldı. Biz mizahçıların yüzü pek gülmemiş, hala da gülmüyor zaten.

En son Leman'ın son sayısını toplattılar. Dört tane yazarı, çizeri tutuklandı. Orada büyük bir yanılsama var: Kesinlikle o çizilenler Hazreti Muhammed ve Hazreti Musa değil. İran-İsrail savaşında ölen vatandaşlardan Muhammed adında bir vatandaşla Musa adında bir Musevi vatandaşın güya yükselirken konuşması. Orada çok sert bir üslup kullandılar.

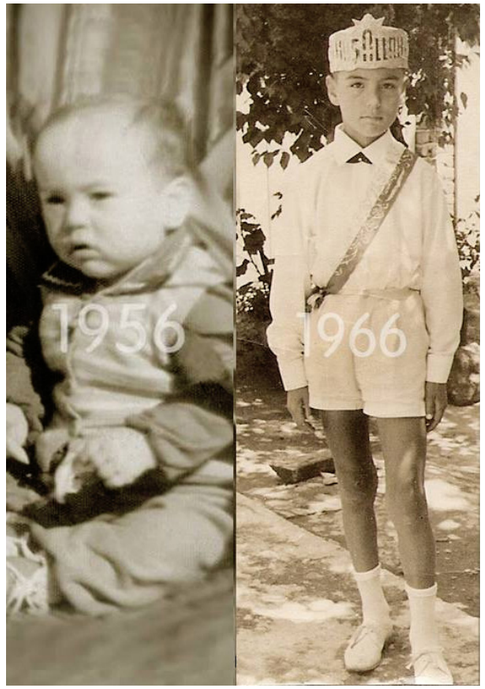

- Ya, tüm dünyadaki kutsal kabul edilen kişiler ve yerlere karşı biraz saygı duymak lazım. Hiç kimsenin dinine, inancına saldırma veya hakaret etme doğru değil.

Erdoğan Karayel: Evet. Ben inanıyorum ki o çocuklar *(Leman çizerleri)* böyle bir şey olabileceğini öngörememişlerdir. Demek ki daha çok pişmeleri lazım. Redaksiyonun,